

Η αναγκαιότητα της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στο σύγχρονο Δημοτικό Σχολείο

Μπαλτατζής Δημήτριος, Εκπαιδευτικός - Δρ. Φιλοσοφίας

Summary

Man is free to choose. Balance can be found through freedom.. As tolerance and mixture of civilizations are together and all constitutions refer to it, tolerance can work in the up to date society. Every human being is accepted as having its own personality, so religion and the culture which he represents is accepted, as well.

Nowadays, there is a mixture of people of different cultures. This is something good because people can share their experiences and fight for all human ideals; peace, justice and human rights all over the world.

It is gradually becoming understood by Greek society, which has always been hospitable and friendly to everyone, that the basic principles which are developed in our modern world, such as tolerance, respect to others, free formation of our personality, have particular value.

Based on principles which are essential for the peaceful co- existence of people, who express themselves through a cultural pluralism, there is a communication among them as a result of contemporary needs and potential. They do not live anymore in closed and limited groups.

Είναι, καταρχήν, απαραίτητο να οριοθετήσουμε εννοιολογικά τη διαπολιτισμικότητα και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. « Ειδικά στο χώρο της εκπαίδευσης, η διαπολιτισμικότητα συνδυάζεται με την παρουσία των αλλοδαπών μαθητών στα σχολεία μας και για το μέσο πολίτη της χώρας μας ο όρος παραπέμπει σχεδόν αυτονόητα στην εκπαίδευση των μαθητών αυτών» .

Ο βίαιος ρατσισμός που εμφανίστηκε στην Ε.Ε. τη δεκαετία του 90, τα φαινόμενα ξενοφοβίας, κοινωνικής αδικίας και διακρίσεων, που οξύνονται αντί να αμβλύνονται στα ζητήματα της εκπαίδευσης των παιδιών των μεταναστών, οδήγησαν την Ε.Ε. στην υιοθέτηση της «νέας» διαπολιτισμικότητας, η οποία δεν αρκείται πλέον στα ζητήματα της απλής εκπαίδευσης των παιδιών των μεταναστών, αλλά και σε ζητήματα ιδέες, παιδαγωγικές και διδακτικές πρακτικές αντιρατσιστικού χαρακτήρα, για την προώθηση της διαπολιτισμικής γνώσης, τη γνωριμία δηλαδή με τους άλλους πολιτισμούς, την αναγνώριση και την αξία του πολιτισμού και της κουλτούρας του, την αυτογνωσία και τον προβληματισμό πάνω στα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. «Η διαπολιτισμικότητα (interculturalism) χρησιμοποιείται για να αναλύσει και να περιγράψει την πολυπολιτισμική κατάσταση, αλλά και να διατυπώσει τους στόχους της Διαπολιτισμικής Αγωγής» .

Σε σχέση με τη διαπολιτισμικότητα, τονίζει ο Αθ. Παπάς, έχουμε μία σχέση περιέχοντος και περιεχομένου. «Η πολυπολιτισμικότητα έτσι είναι 'το είναι' και η διαπολιτισμικότητα 'το γίνεσθαι'» . Κατά τον Π. Γεωργογιάννη «το διαπολιτισμικό μοντέλο λαμβάνει υπόψη την αναγκαιότητα της αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας συνεργασίας ανάμεσα στα άτομα διαφόρων μεταναστευτικών ομάδων και έχει ως στόχο τη δημιουργία ανοιχτών κοινωνιών, που θα χαρακτηρίζονται από ισοτιμία, αλληλοκατανόηση και αλληλοαποδοχή. Το σχολείο οφείλει να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές προσδοκίες όλων των εθνικών ομάδων» .

Η διαπολιτισμικότητα είναι ένας, ανάμεσα στους άλλους, τρόπος διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας και δε θα πρέπει να συγχέεται ούτε με την αφομοίωση, αλλά ούτε και με τον πολιτισμικό σχετικισμό. Μια αφομοιωτική πολιτική από τη μια δε δέχεται την ετερότητα ως ενδεχόμενη κατάσταση και όταν αυτή προκύπτει, από το μέλημα του κράτους μέσω των ιδεολογικών και διοικητικών του μηχανισμών είναι η εξισορρόπηση του συστήματος με την πολιτισμική ομοιογενοποίηση. Στον

πολιτιστικό σχετικισμό, πάλι, έχουμε ακριβώς το αντίθετο: η ισότητα των πολιτισμών αποτελεί τη θεμελιώδη θέση αυτής της κατεύθυνσης. Σε αυτή τη περίπτωση η φροντίδα του κράτους είναι η δημιουργία και η προστασία του απαραίτητου ζωτικού χώρου για την ανάπτυξη του κάθε πολιτισμού, μέσα από έναν αγώνα για κοινωνική δικαιοσύνη, για συνταγματικά κατοχυρωμένη ισότητα των εθνοτικών ομάδων και για ανάδειξη των ιδιαίτερων πολιτισμικών ταυτοτήτων.

Στο χώρο του πολυπολιτισμικού μοντέλου η πολυπολιτισμική εκπαίδευση, χωρίς να οδηγεί στην υποχρεωτική παραδοχή πως όλοι οι πολιτισμοί είναι καλοί, προβάλλει το δικαίωμα της κατανόησης των πολιτισμών στα πλαίσια των δικών τους όρων. Κατά τον Αθ. Παπά η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση «στοχεύει στην καθιέρωση μίας κοινωνίας με αλληλεπίδραση και αλληλοεξάρτηση, με πνεύμα αμοιβαιότητας και ισότητας στα κοινωνικά μέλη, με αλληλοαποδοχή των εκατέρωθεν αξιών και ακόμα την άποψη των βασικών δικαιωμάτων που έχουν τα κοινωνικά όντα σύμφωνα με το χάρτη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Μια εκπαίδευση μέσα σε πολλούς πολιτισμούς με την έννοια ότι η εκπαιδευτική διαδικασία χρησιμοποιεί πολυπολιτισμικά στοιχεία.. Εκπαίδευση μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον, περικλείει την ιδέα ότι οι πολιτισμικές παραδόσεις ενσωματώνουν χαρακτηριστικές γνώσεις, που αξίζουν τον κόπο και πρέπει να γίνονται γνωστές στα παιδιά.. Επίσης κατά τον Αθ. Παπά « Μια ευρεία αντίληψη για την Διαπολιτισμική Αγωγή/Εκπαίδευση ως διαδικασία επικοινωνίας των πολιτισμών, μπορεί να ενσωματώνει μια πλατιά κλίμακα ζητημάτων και απόψεων στην κατεύθυνση ενός πολιτισμού πλουραλισμού αναλυτικού προγράμματος για όλα τα παιδιά.» .

Κύριος λόγος που συνέβαλε στην πρόσφατη συζήτηση του θέματος της πολυπολιτισμικότητας είναι η κατάλυση του παγκόσμιου διπολισμού με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού στην Ανατολική Ευρώπη. Η ένταση στο παγκόσμιο διπολισμό κάλυπτε τις διαφορές που είχαν οι λαοί μεταξύ τους.. «Από τη στιγμή όμως που έπαυσε αυτό να λειτουργεί ήρθαν στην επιφάνεια διαφοροποιήσεις που προηγουμένως ήταν καταπιεσμένες ή απωθημένες, όπως λ.χ. οι εθνικές διαφοροποιήσεις στην Ανατολική Ευρώπη, ή αναζητήθηκε μέσω της αναμόχλευσης των διαφοροποιήσεων αυτών, ιδίως των εθνικών, να ξεπεραστούν τα εμφανή προβλήματα που υπήρχαν στο κοινωνικό πεδίο, όπως για παράδειγμα η φτώχεια» . Η συνεχώς αυξανόμενη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων συντελεί στο να έρχονται αυτοί σε επαφή με ό,τι θετικό ή αρνητικό μπορούν να συναντήσουν στους τόπους μετάβασής τους. Αναπόφευκτη είναι η συνάντησή τους με διαφόρους πολιτισμούς και θρησκείες. Ειδικά στο χώρο της Ευρώπης η επικοινωνία μεταξύ των λαών τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί. Η κατάσταση αυτή οδηγεί την Ευρώπη σε μια συνεχή αναζήτηση, όχι μόνο της ταυτότητάς της αλλά και του τρόπου με τον οποίο θα συνεχίσει την πορεία της. Ο ατομικισμός, ο πλουραλισμός, η αναζήτηση κατευθύνσεων φαίνεται να είναι ένα από τα πρώτα μελήματα της Ευρώπης.

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση αναφέρεται, σύμφωνα με τον κ. Γκότοβο, τόσο στο εκπαιδευτικό σύστημα «υπό την έννοια των ρυθμίσεων, αλλά και των πραγματικοτήτων (π.χ. υλικοτεχνική υποδομή, ποιότητα εκπαιδευτικών υπηρεσιών) μιας κοινωνίας με αντικείμενο την εκπαίδευση» όσο και «στη διαδικασία και το αποτέλεσμα της άσκησης αγωγής μέσα στο σχολείο». Η δεύτερη αυτή έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης συμπίπτει με αυτή της διαπολιτισμικής αγωγής . Ακόμη στην ελληνική βιβλιογραφία χρησιμοποιούνται οι έννοιες: «Διαπολιτισμική Αγωγή, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Παιδαγωγική, σχεδόν ως ταυτόσημες αν και παραπέμπουν σε διαφορετικά και μη «ομοειδή πράγματα», αναφέρει ο Γκότοβος.

Ο όρος Διαπολιτισμική Αγωγή θεωρείται η παιδαγωγική αντίδραση του πρακτικού και θεωρητικού τύπου σε μια κοινωνία που συνεχώς αλλάζει. Η μετατόπιση της παράδοσης του πολιτισμού και η αναποτελεσματικότητα των παραδοσιακών αξιών στις νέες σχέσεις, καθιστούν το άτομο ανήμπορο να ανταπεξέλθει.

Η έννοια της Διαπολιτισμικής Αγωγής αναφέρεται στην γενικότερη νοοτροπία η οποία επηρεάζει το χαρακτήρα και τις αντιλήψεις που καθορίζουν τους εκπαιδευτικούς στόχους. Με αυτό τον τρόπο η Διαπολιτισμική Αγωγή θέτει την

προβληματική της χειραφέτηση στην παράδοση και τις δοτές κληρονομικές ιεραρχίες μέσα από στείρα τυπολατρία.

Η αυξημένη ζήτηση σε εργατικό δυναμικό, σε συνδυασμό με τη γήρανση της Ηπείρου μας, διαμορφώνουν ήδη κοινωνίες περισσότερο σύνθετες και πλουραλιστικές, αφού αναμένεται αύξηση του αριθμού των μεταναστών που θα ζουν σε αυτές. Στις μελλοντικές ευρωπαϊκές κοινωνίες πρόκειται, μάλλον, να υπερισχύσει μία υπηκοότητα εκ της παραμονής, που θα βασίζεται όχι στο «δίκαιον του αίματος» αλλά «εκ της παραμονής», η οποία, όμως, μπορεί να είναι το ίδιο ισχυρή, αφού ακουμπάει πάνω σε κοινές παραδοχές και σε εξίσου κοινές επιδιώξεις. Αυτές όμως οι νέες συνθήκες δεν πρέπει να διαταράξουν την κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών. Σε ένα κόσμο που γίνεται ολοένα και πιο σύνθετος και μέσα στον οποίο πρέπει να μάθουμε να ζούμε μαζί με τους άλλους, η απόκτηση διαπολιτισμικών δεξιοτήτων είναι το κατεξοχήν ζητούμενο. Ανάμεσα στις προσπάθειες αυτές και τις δεξιότητες σημαντική θέση κατέχει η διαπολιτισμική επικοινωνία στο σύγχρονο σχολείο, η οποία αποκτά ιδιαίτερη σημασία μέσα στο σχολείο και στη σχολική τάξη.

Η διαπολιτισμικότητα, πόσο μάλλον η πολυπολιτισμικότητα σέβεται τον πολιτισμό και τη θρησκευτικότητα του άλλου. Αυτό είναι μια σύγχρονη πραγματικότητα, που τη βλέπουμε όχι μόνο σε πολιτικό, επιστημονικό επίπεδο αλλά και στον απλό λαό. Οι μετακινήσεις των ανθρώπων για καλύτερες συνθήκες ζωής, δημιούργησαν την ανάγκη του σεβασμού και τον τονισμό της ιδιαιτερότητας. Κατά συνέπεια σε μια χώρα πρέπει να γίνουν σεβαστά η κουλτούρα, η θρησκευτικότητα και ο τρόπος ζωής του κάθε ανθρώπου. «Η Ελλάδα είναι σήμερα μια πολυπολιτισμική κοινωνία και κατά συνέπεια το ζητούμενο είναι αν η χώρα μας και η κοινωνία μας είναι έτοιμες να «συναντηθούν» γόνιμα και δημιουργικά μ' αυτή την πραγματικότητα κα αν και ποιο μοντέλο πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης θα ενστερνισθούν»

Το διαπολιτισμικό μοντέλο, δηλώνει μια διαλεκτική σχέση και δυναμική διαδικασία αλληλεξάρτησης και αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας μεταξύ των ατόμων που ανήκουν σε διάφορες μεταναστευτικές ομάδες. Σύμφωνα με την έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης η διαπολιτισμική εκπαίδευση:

- «Έχει ως πεδίο αναφοράς την άμεση εμπειρία των παιδιών στις χώρες υποδοχής..
- Συμβάλλει στην αμοιβαία επίδραση των πολιτισμών των χωρών καταγωγής και υποδοχής.
- Επιδίδκει τη επανεξέταση και αναθεώρηση των κοινωνικοκεντρικών και εθνοκεντρικών κριτηρίων του σχολείου.
- Αποτελεί μέσο αξιολόγησης των ευκαιριών της ζωής και επίτευξης της μεγίστης δυνατής κοινωνικής και οικονομικής ένταξης» .

Η παραπάνω προβληματική συνετέλεσε ώστε στο χώρο της εκπαίδευσης, ο οποίος ακολουθεί τις εξελίξεις της κοινωνίας, να δημιουργηθεί μια νέα φιλοσοφία, μια νέα μορφή προσέγγισης της σημερινής εκπαίδευσης, αυτή τη μορφή που ακούμε σήμερα συχνά της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης..

Τα χαρακτηριστικά της Διαπολιτισμικής Αγωγής είναι τα ακόλουθα:

- «Απορρέει από την πεποίθηση ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι.
- Θεωρεί ότι οι πολιτισμικές-γλωσσικές διαφορές δεν είναι αρνητικός παράγοντας, αλλά αντίθετα εκτιμώνται ως εμπλουτισμοί στα εκπαιδευτικά προγράμματα.
- Ισότητα στις ευκαιρίες για όλους.
- Είναι ενάντια σε κάθε είδους διακρίσεις» .

Στη διαπολιτισμική θεωρία, η έμφαση δίνεται στη γνωριμία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων πολιτισμών που συνθέτουν μία κοινωνία. Μέσω της έννοιας της πολυπολιτισμικότητας αποδίδεται όχι μόνο η κατάσταση πλουραλισμού, αλλά και η αναγκαιότητα της ειρηνικής συνύπαρξης και του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των ανθρώπων με διαφορετικές πολιτισμικές εκφράσεις, οι οποίες μπορεί να αναφέρονται ή να οφείλονται στα έθιμα, στις συνήθειες, στη γλώσσα, στη θρησκεία, στις συμπεριφορές, στις προτιμήσεις, στις ικανότητες κλπ. Η διαφορετικότητα αυτή

μπορεί να αφορά μια ομάδα, μικρή ή μεγάλη, ή απλώς άτομα. Μπορεί να υπάρχει ο συνδυασμός των παραπάνω χαρακτηριστικών ή το καθένα ξεχωριστά να προσδιορίζει κάποια άτομα ή κάποιες ομάδες.

Η Ενωμένη Ευρώπη έφερε πολλούς λαούς πιο κοντά, δημιούργησε συμβιώσεις λαών και γενικότερα ενίσχυσε ένα κλίμα ενωτικό και συλλογικό, το οποίο δεν παρουσιάζει πάντοτε ειρηνικά παραδείγματα. Η συμβολή στο να μπορεί ο καθένας να χρησιμοποιεί το δικό του τρόπο, με τον οποίο μιλάει, να σκέπτεται, να κινείται, να ακολουθεί τη δική του παράδοση, να έχει τη δική του θρησκεία, την πολιτική και πολιτιστική του πραγματικότητα είναι θετική. Ένα σύγχρονο θέμα και πρόβλημα θα πρέπει να προσέξουν στο σύγχρονο σχολείο οι εκπαιδευτικοί, αυτό το θέμα είναι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Κατά τον Μάρκου οι υποστηρικτές της διαπολιτισμικής αγωγής καταλήγουν και συμφωνούν στους παρακάτω στόχους:

1. α) «βελτίωση της σχολικής επίδοσης και ενίσχυση της αυτοαντίληψης των παιδιών των εθνικών- μεταναστευτικών ομάδων,
2. β) καλλιέργεια του σεβασμού και της ανεκτικότητας, καθώς και θετικών στάσεων έναντι ατόμων με διαφορετική, πολιτισμική, φυλετική και θρησκευτική προέλευση, και τέλος
3. γ) ανάπτυξη στους μαθητές της ικανότητας να εξετάζουν εκπαιδευτικά και κοινωνικά φαινόμενα και γεγονότα μέσα από την οπτική διαφόρων πολιτισμών και όχι μόνο του κυρίαρχου πολιτισμού» .

Στη σημερινή πραγματικότητα υπάρχει ανάμειξη ανθρώπων με διαφορετικές πολιτιστικές ταυτότητες. Αυτό έχει τη θετική του διάσταση για όλους τους ανθρώπους της γης. Οι άνθρωποι δεν έχουν να χωρίσουν τίποτα μεταξύ τους, απεναντίας έχουν να μοιράσουν τις πλούσιες εμπειρίες τους και να αγωνιστούν για τις πανανθρώπινες ιδέες, για την ειρήνη, για τη δικαιοσύνη και γενικότερα για την επικράτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο.

Η πολυπολιτισμική αγωγή, η οποία δεν πηγάζει απλά από τα δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά από τον ίδιο τον άνθρωπο ως πρόσωπο, διακρίνεται για την προσωποκεντρικότητά της, η οποία με τη σειρά της αναδεικνύει την υπεροχή της διδασκαλίας που στηρίζεται στον πλήρη σεβασμό προς την προσωπικότητα του άλλου. Παράλληλα, προβάλλει την ιδιαιτερότητα του άλλου, αναγνωρίζοντας και αποδίδοντας τιμή στην ιδιοπροσωπία του. «Σήμερα λοιπόν το ζητούμενο για κάθε σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία δεν είναι μία εκπαίδευση για κάθε εθνική ομάδα αλλά μια εκπαίδευση κοινή για όλους, η οποία να ανταποκρίνεται στις πολυπολιτισμικές και πολυγλωσσικές συνθήκες και απαιτήσεις της κοινωνίας. Μέσα από τις σχετικές μελέτες και τις δοκιμαζόμενες λύσεις διαμορφώνεται βαθμιαία ένας κλάδος της Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής Επιστήμης, η Παιδαγωγική των Αλλοδαπών» .

Πιο απλά, το θέμα είναι η μετάβαση από μια εκπαίδευση για αλλοδαπούς στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. «Είναι προφανές ότι μια τέτοια μετάβαση θέτει τις δικές της προϋποθέσεις και λειτουργεί μόνο υπό συγκεκριμένους όρους. Πρωτίστως προϋποθέτει την ισότιμη αντιμετώπιση των διαφορετικών πολιτισμών» .

Η Διαθεματική και διαπολιτισμική προσέγγιση στα Διαθεματικά Ενιαία Πλαίσια Προγραμμάτων Σπουδών του σύγχρονου Δημοτικού Σχολείου

Πολλές κατά καιρούς αλλαγές που προτείνονται για τα εκπαιδευτικά συστήματα φέρονται ως πανάκεια για μια κοινωνία η οποία τρέχει πιο γρήγορα από την εκπαίδευσή της. Ωστόσο καμία εξέλιξη δεν είναι τόσο πειστική για την κοινωνική συνοχή και ισορροπία όσο η ετερογένεια που επικρατεί σ' όλες τις παλαιότερα σχετικά ομοιογενείς ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Έτσι, από τη μια οι ραγδαίες εξελίξεις στο χώρο της επιστημονικής και τεχνολογικής εξέλιξης καθιστούν το παραδοσιακό σχολείο το οποίο στηρίζεται σε μια μηχανική μεταφορά της γνώσης και στην εξέταση της καλής απομνημόνευσής της από φάρο σπίρτο το οποίο σβήνει πολύ γρήγορα, επειδή το φως του, δηλαδή οι γνώσεις, αλλάζουν και αυτό δεν ανταποκρίνεται λόγω των αρτηριοσκληρωτικών του δομών(βιβλία, προγράμματα, επιμόρφωση εκπαιδευτικών.

Ένας νέος άνθρωπος σήμερα δεν πρέπει να απορροφήσει 10% γνώση για να καταλάβει μια δημόσια θέση όπως γινόταν στο παρελθόν, αλλά να είναι ευέλικτος, να μπορεί να ανανεώνει τις γνώσεις του, να αξιολογεί διαρκώς τον εαυτό του και να είναι ικανός να επιλύει τα πολλά προβλήματα-κάθε είδους- που θα ανακύπτουν στη ζωή του. Γι' αυτό και η εκπαίδευσή του πρέπει να του δίνει αυτή την ικανότητα: όχι –σύμφωνα με μια χαριτωμένη ρήση- να του δίνει ένα ψάρι κάθε μέρα, αλλά να τον μάθει να ψαρεύει. Όχι να του χαρίσει κάποιες γνώσεις, αλλά να τον μάθει να ανακαλύπτει τη γνώση, πώς δηλαδή θα μαθαίνει αυτό που του χρειάζεται για να ζήσει. Με λίγα λόγια πως θα τον βοηθήσει να γίνει ανεξάρτητος ώστε να γίνει ελεύθερος μέσα στη συγκεκριμένη ιστορικοκοινωνική συνθήκη. Αυτό νομίζουμε ότι επιχειρεί να επιτύχει η πρακτική της διαθεματικότητας στην εκπαίδευση.

Η άλλη συνιστώσα του προβλήματος-τέθηκε ήδη στην αρχή- είναι η πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων κοινωνιών. Επιβάλλεται το σύγχρονο σχολείο ως φορέας της κοινωνικοποίησης να βοηθήσει το παιδί να γνωρίσει και να θελήσει να γνωρίσει τον άλλο, να κατανοήσει τις διαφορές και να γνωρίσει περισσότερο και τον εαυτό του. Η αλληλοκατανόηση είναι προϋπόθεση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας και αυτές με τη σειρά τους της κοινωνικής ειρήνης και προόδου. Ιδιαίτερα ευαίσθητη η περιοχή των θρησκευτικών πεποιθήσεων η οποία αφορά στο θρησκευτικό μάθημα πρέπει να καλλιεργήσει τον σεβασμό της ιδιαιτερότητας της θρησκευτικής συνείδησης και της αναγκαιότητας της αποδοχής αυτού του είδους της διαφορετικότητας. Έτσι η διαθεματικότητα θα συντελέσει εδώ στην εμπέδωση της πολυπολιτισμικότητας του σύγχρονου σχολείου. Ίσως, αν κατανοήσουμε πως είναι ίδιες οι ρίζες του θρησκευτικού συναισθήματος αλλά με διαφορετικό φύλλωμα και καρπούς, τότε να σεβαστούμε περισσότερο τον διαφορετικά από μας θρησκευόμενο και να αποκλείσουμε τον θρησκευτικό φανατισμό που είναι τόσο επικίνδυνος για τις κοινωνίες μας όπως τα πρόσφατα γεγονότα αποδεικνύουν.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στην προσπάθεια του να εκσυγχρονίσει και να αναβαθμίσει ακόμη περισσότερο την εκπαίδευση στη χώρα μας προτείνει τα Διαθεματικά Ενιαία Πλαίσια Προγραμμάτων σπουδών. «Μέσα στα πλαίσια αυτά προβλέπεται η Ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων για το δημοτικό σχολείο». Βασικός ρόλος του σχολείου είναι η ανάπτυξη του ατόμου και της κοινωνίας σε συνάρτηση βέβαια πάντα στα πλαίσια της πολυπολιτισμικότητας που πρέπει να σκοπεύει, ώστε να διαμορφώνει ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, που να συντελούν στην ανάπτυξη του πολιτισμού και της πνευματικής ζωής.

Σε αυτά τα πλαίσια κινείται ιδιαίτερα στο δημοτικό σχολείο το πρόγραμμα του νέου Αναλυτικού Προγράμματος. Για να πετύχουν οι στόχοι του, είναι ανάγκη να διαμορφωθούν νέες σχέσεις μεταξύ των μαθητών, μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, μεταξύ των εκπαιδευτικών και μεταξύ εκπαιδευτικών και συμβούλων. Το περιβάλλον της τάξης να είναι δημοκρατικό και τα παιδιά να διατυπώνουν ελεύθερα τις απόψεις τους, να υπάρχει πνεύμα συνεργασίας, κατανόησης, αλληλοβοήθειας, σεβασμός στον πολιτισμό των άλλων, της διαθεματικής προσέγγισης των άλλων επιστημών, θρησκειών, πολιτισμών και της υπευθυνότητας.

Βιβλιογραφία

1. Heinz P. (1974): Die Zukunft der Entwicklung, Bern-Stuttgart-Wien..
2. Gaitenidis, G.P. (1992): Interkulturelles Lernen in einer multikulturellen Gesellschaft, in „Sozialmagazin“, Heft 2, S. 26-32.
3. Fthenakis, W.: Bilinguale und bikulturelle Förderungsprogramme als Alternative für ausländische Kinder der zweiten Generation, in: Börsenverein des Deutschen Buchhandels, Abt. Presse u. Information (Hrsg.) Band 13, Frankfurt 1979.
4. Πέτρου Ι.(2003): Πολυπολιτισμικότητα και θρησκευτική ελευθερία, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παρατηρητής.
5. Κογκούλη Ι.(2003): Εισαγωγική στην Παιδαγωγική, Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Κυριακίδη.

6. Σταλικά Φ.(2005): Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην αυγή του 2005, περιοδικό «Κοινωνία» τεύχος 3, Αθήνα, σ. 285.
7. Ζωγράφου Α. (2003): Διαπολιτισμική αγωγή στην Ευρώπη και την Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Τυποθήτω.
8. Μπερερής Π. (2001): Διαπολιτισμική, Αθήνα.
9. Κογκούλη Ι. (2000): Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική, έκδοση Β, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.
10. Δαμανάκης Μ. (1997): Η εκπαίδευση των παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα, Διαπολιτισμική προσέγγιση, Αθήνα: Gutenberg.
11. Γκότοβος Α.(1997): Λήψη αποφάσεων στην εκπαίδευση και διαπολιτισμική παιδαγωγική» στο: Μάρκου, Γ., Διαπολιτισμική Εκπαίδευση Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, Αθήνα, Κε. Δ.Α., σσ. 67-86.
12. Γκότοβος Α.(2002): Εκπαίδευση και ετερότητα, Αθήνα: Μετέχμιο.
13. Γεώργιος Νικολάου, επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων: Πρακτικά Ημερίδας των εκπαιδευτικών της Α/θμιας Εκ/σης που έγινε στο Άργος στις 2-4-06, με θέμα: Διαπολιτισμική Επικοινωνία στη Σχολική Τάξη.
14. Δαμανάκη Μ. (1987): Μετανάστευση και εκπαίδευση, Αθήνα.
15. Πυργιωτάκης Ι(1993): «Φυλή, φυλετισμός, φυλετικές διακρίσεις στην εκπαίδευση», στο: Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια –Λεξικό, τόμος 9ος, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
16. Πυργιωτάκης Ι. (1999): Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα..
17. Παπαχρήστος Κ.(2001): Διαπολιτισμική Αγωγή/ Εκπαίδευση και παιδική λογοτεχνία, αξιολόγηση βιβλίων παιδικής λογοτεχνίας με βάση τις αρχές της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Αθήνα.
18. Γεωργογιάννης Π. (1997): Θέματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Αθήνα: Gutenberg.
19. Παπάς Α.(1998): Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Διδακτική, τόμος Α, Αθήνα..
20. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (1999): Προβλήματα κοινωνικής και σχολικής ένταξης παιδιών παλινοστούτων ομογενών, Αθήνα.